

IPHIGÉNIE EN TAURIDE

Tragedie in vier bedrijven

Libretto van Nicolas-François Guillard

*naar Iphigénie en Tauride van Guymond de la Touche,
naar Euripides*

Muziek van Christoph Willibald Gluck

Vertaling: Elisabeth Ghysels

Personages

Iphigénie	sopraan
Thoas	bas
Oreste	bariton
Pylade	tenor
Eerste priesteres	sopraan
Tweede priesteres	sopraan
Diane	sopraan
Een Scyth	bas
Dienaar	bas
Een Griekse vrouw	sopraan

**Koor van priesteressen, Scythen, Eumeniden,
wachters van Thoas en Grieken**

EERSTE BEDRIJF

Het toneel stelt op de achtergrond de ingang van Dianes tempel voor; op de voorgrond het heilige woud rond de tempel. Van bij het begin van de symfonie hoort men enkele donderslagen die, naarmate ze vordert, steeds sneller op elkaar volgen. Ze eindigt met een geweldig onweer. Het is reeds dag, maar het is donker door de wolken; het toneel wordt enkel verlicht door de weerschijn van de bliksems.

EERSTE TAFEREEL

Iphigénie en de priesteressen.

INLEIDING, ARIA EN KOOR

— Iphigénie

(terwijl de storm in kracht afneemt)

Grote goden! Kom ons te hulp.

Wend uw wrekende bliksems af;

laat het donderen over schuldige hoofden,
maar onze harten zijn onschuldig.

— Koor der priesteressen

Grote goden! Kom ons te hulp.

Wend uw wrekende bliksems af;

laat het donderen over schuldige hoofden,
maar onze harten zijn onschuldig.

(De storm neemt verder af.)

— Iphigénie

Als deze wrede en onheilspellende kusten
het voorwerp van uw toorn zijn,
bied dan aan uw zwakke dienaren
mildere toevluchtsoorden.

— Koor der priesteressen

Grote goden! Kom ons te hulp.

Wend uw wrekende bliksems af;

laat het donderen over schuldige hoofden,

maar onze harten zijn onschuldig.
(*De storm wordt zwakker.*)

[— Iphigénie

Mogen onze handen in vrome barbaarsheid
uw altaren niet meer met bloed bedekken;
maak deze volkeren zuiniger
met het bloed van ongelukkige stervelingen.
(*De storm gaat liggen.*)

— Koor der priesteressen

Grote goden! Kom ons te hulp.
Wend uw wrekende bliksems af;
laat het donderen over schuldige hoofden,
maar onze harten zijn onschuldig.]

— Iphigénie

De goden, tot wie onze stemmen zich smekend richten,
verzachten eindelijk hun strengheid!

RECITATIEF

— Iphigénie

Het wordt weer kalm. Maar helaas woedt
in het diepst van mijn hart de storm voort.

[— Eerste priesteres

Ach hemel, zou Iphigénie een ongeluk vrezen?

— Tweede priesteres

Vanwaar komt die vreselijke onrust in uw gemoed?

— Iphigénie

Goede hemel!

— Eerste priesteres

Ach, spreek op, goddelijke Iphigénie!
Hetzelfde ongeluk treft ook ons; ver van ons vaderland,

hebben wij, die samen met u naar dit noodlottig oord werden
gebracht, niet altijd uw lot gedeeld?]

— Iphigénie

Deze nacht... heb ik het paleis van mijn vader teruggezien,
ik wou me in zijn omhelzingen koesteren.
Ik vergat, in deze zoete ogenblikken,
zijn vroegere hardvochtigheid en vijftien jaar ellende.
De aarde beeft onder mijn voeten;
vertoornnd vlucht de zon weg van deze plaats die ze verafschuwt,
het vuur schittert in de lucht, en bliksemschichten treffen
het paleis, steken het in brand en verteren het!
Vanuit het rokende puin
klinkt een klagende en tedere stem:
ze dringt door tot in het diepst van mijn hart!
Ik snel naar het droevige geluid,
plotseling verschijnt mijn vader voor mij,
bloedend, gewond, en op de vlucht
voor de dodelijke woede van een onmenselijk schrikbeeld.
Deze vreselijke schim is mijn moeder!
Zij wapent mij met een zwaard en verdwijnt plots,
ik wil vluchten; iemand roept naar mij: “Stop! Het is Oreste!”
Ik zie een ongelukkige, en ik reik hem de hand,
ik wil hem helpen; maar een fatale drang
dwingt mij hem de borst te doorboren!
(*Ze valt neer bij het altaar.*)

KOOR

— Koor der priesteressen

Wat een afschuwelijke droom, wat een vreselijke nacht!
Wat een smart, wat een dodelijke ontzetting!
Is uw toorn dan onvermurwbaar?
Ach hemel, luister naar onze klacht, bedaar!

RECITATIEF

[— Iphigénie

Ach geslacht van Pelops, voor altijd verdoemd!

Tot aan zijn laatste nakomelingen
achtervolgt de hemel nog altijd de misdaad van Tantalus!
Koning der koningen, uit het bloed van de goden!
Agamemnon daalt af in de helse nacht.
Alleen zijn zoon bleef mij over in mijn verdriet.
Van hem alleen verwachtte ik het einde van mijn ellende.
Ach mijn lieve Oreste, mijn lieve broer!
Je zal de tranen van je zuster niet drogen.

— Tweede priesteres

Bedaar deze wanhoop die uw hart in haar greep heeft;
de goden zullen zijn persoon behoeden:
blijf hoop koesteren.

— Iphigénie

Neen, ik koester geen hoop meer.
Sinds mijn eerste ademtocht val ik ten prooi aan hun woede,
en bestaan mijn dagen uit schande en ongeluk.
Nu zetten zij de kroon op hun werk: ze rukken mijn broer
van mij weg!

ARIA

U die mijn leven verlengde,
neem dit verfoeide geschenk terug!
Diane, ik smeek u, beëindig mijn leven!
Verenig Iphigénie weer met de ongelukkige Oreste.
Helaas, ik ben de speelbal van het lot!
De dood is een noodzaak voor mij,
ik heb de goden, mijn vaderland en mijn vader
zich tegen mij zien keren!

KOOR

— Koor der priesteressen

Wanneer zullen wij onze tranen gedroogd zien?
Droogt de bron ervan dan nooit op?
Ach, in een ring van smarten
tekent de hemel onze levensloop!

TWEEDE TAFEREEL

Iphigénie, de priesteressen, Thoas, de wachters.
Thoas blijft staan en hoort verschrikt de kreten van de
priesteressen aan.

RECITATIEF

— Thoas

(terzijde)

Goden! Het ongeluk volgt mij waar ik ook ga,
deze gewelven weergalmen van de wanhoopskreten...

(tot Iphigénie)

Priesteres, verjaag de angstige voorgevoelens van Thoas;
Bemiddelaarster van de goden, moge uw bede hen vermurwen!

— Iphigénie

De hemel is helaas doof voor mijn klagen!

— Thoas

Hij verlangt geen tranen maar bloed!

— Iphigénie

Wat een vreselijke offergave! Is het met bloedvergieten dat
men de goden tot rust brengt?

— Thoas

De hemel heeft zich verwaardigd
zich aan u te verklaren met verblindende wonderen ;
mijn leven is in gevaar, zeggen de orakels,
als ook maar één enkele vreemdeling
die hierheen wordt verbannen, aan hun toorn ontsnapt.

ARIA

Mijn ziel wordt door donkere voorgevoelens geplaagd,
voortdurend in de greep van sombere ontzetting.
Het daglicht verwondt mijn ogen en lijkt af te nemen,
ik voel de angst van de schuldigen!
Het is alsof de aarde onder mijn voeten opengaat

en de hel klaar is om mij te verzwelgen
in haar verschrikkelijke afgronden!
Ik weet niet welke stem in het diepst van mijn hart roept:
“Beef, uw straf wordt voorbereid!”
De nacht verdubbelt nog de gruwel van deze kwellingen.
En de bliksems van een wraakzuchtige god
lijken mij boven het hoofd te hangen.

DERDE TAFEREEL

De vorigen. Het volk komt talrijk op.

KOOR

— Koor der Scythen

De goden bedaren hun toorn,
zij brengen ons hun slachtoffers;
hun bloed moet voor ons worden geofferd
aan deze rechtvaardige wrekers van misdaden!

RECITATIEF

— Iphigénie

(terzijde)

Ongelukkige!

— Thoas

Machtige goden, neem onze offergaven aan!
Uw gunsten zijn groter dan de hoop die ik koesterde!

— Een Scyth

Twee jonge Grieken, gestrand op deze oevers,
probeerden zich lange tijd tegen ons te verweren;
na een zware strijd
hebben ze zich uiteindelijk overgegeven;
één van hen was vervuld van een wilde wanhoop,
hij sprak voortdurend over
misdaad en wroeging:
hij verachtte het leven en aanriep de dood!

KOOR

— Koor der Scythen

De goden bedaren hun toorn,
zij brengen ons hun slachtoffers;
dit bloed moet voor ons geofferd worden
aan deze rechtvaardige wrekers van misdaden!

RECITATIEF

— Iphigénie

(terzijde)

Goden! Leg de stem van de natuur in mij het zwijgen op.
Mijn plicht is heilig, maar helaas o zo wreed!

— Thoas

(tot Iphigénie)

Ga, de gevangen zullen u naar het altaar volgen.
Wat mij betreft, een al te somber voorgevoel
van de toorn der goden bedreigt mij,
mijn aanwezigheid zou uw heilige mysteriën kunnen schaden.
(Iphigénie en de priesteressen gaan weg.)

VIERDE TAFEREEL

Thoas, de wachters en het volk.

RECITATIEF

— Thoas

(tot het volk)

En u, richt uw strijdlustige liederen
tot onze beschermgoden,
opdat uw zuivere vervoering tot de hemelen zou doordringen!

[KOOR

— Koor der Scythen

(Het volk drukt zijn barbaarse vreugde uit.)

Wij hadden bloed nodig om te boeten voor onze misdaden;

de gevangenen zijn in de boeien geslagen en de altaren gereed:
de goden hebben ons zelf de slachtoffers bezorgd.
Moge onze dankbaarheid hun weldaden evenaren!
Moge hun bloed vloeien onder het heilige mes,
hun onreinheid mag deze plaats niet langer bezoedelen!
Laten we hun bloed als offergave schenken,
het is wierook de goden waardig!]

VIJFDE TAFEREEL

De vorigen, Oreste en Pylade, geboeid.

Oreste houdt de ogen naar de grond gericht en ziet er uitgeput uit.

RECITATIEF

— Thoas

Ongelukkigen, welk noodlottig plan
heeft u naar mijn rijk gebracht?

— Pylade

Ons plan is geheim:
het is het geheim van de goden, u zal het niet te weten komen!

— Thoas

De dood zal de prijs zijn voor uw trotse arrogantie.
Wachters, breng hen weg!

— Oreste

(tot Pylade)

Ach mijn vriend, ik ben de oorzaak van jouw dood.
(De wachters brengen hen weg.)

ZESDE TAFEREEL

Thoas, de wachters en het volk.

KOOR

— Koor der Scythen

Wij hadden bloed nodig om te boeten voor onze misdaden;
de gevangenen zijn in de boeien geslagen en de altaren gereed:

de goden hebben ons zelf de slachtoffers bezorgd.
Moge onze dankbaarheid hun weldaden evenaren!
Moge hun bloed vloeien onder het heilige mes,
hun onreinheid mag deze plaats niet langer bezoedelen!
Laten we hun bloed als offergave schenken,
het is wierook de goden waardig!

TWEEDE BEDRIJF

Het toneel stelt een vertrek in de tempel voor, bestemd voor de slachtoffers. Aan één kant een altaar.

EERSTE TAFEREEL

Oreste en Pylade, geboeid.

Oreste, de ogen neergeslagen, is overmand door verdriet.

RECITATIEF

— Pylade

Wat een angstaanjagende stilte, wat een noodlottige smart!
Waarom antwoord je mij slechts met onophoudelijk gesnik?
Wat vermag de dood tegen de ziel van helden?
Ben ik dan Pylade niet meer, en jij niet langer Oreste?

— Oreste

Goden! Voor welke verschrikkingen hebben jullie mij bestemd?
Beklagenswaardig slachtoffer van een blind lot,
overal op de dool, overal verworpen,
is mijn lotsbestemming in vervulling gegaan, ik werd voor de
misdada geboren.

— Pylade

Wat zeg je? Vanwaar deze wroeging?
Welke nieuwe misdaad dan?

— Oreste

Ik heb je de dood ingejaagd.
Het was niet genoeg dat mijn moorddadige hand
de dolk plantte in het hart van een moeder.
De goden hebben mij voor een nieuwe misdaad bestemd:
ik had maar één vriend, en ik word zijn beul!

ARIA

Goden, die mij achtervolgen! Goden, verantwoordelijk voor mijn
misdaden!

Open onder mijn voeten de afgrond van de hel!
Haar straffen zullen mij nog te licht zijn!
Ik heb de vriendschap en de natuur verraden.
Ik heb de zwaarste misdaad begaan:
goden, tref de schuldige en neem wraak.

RECITATIEF

— Pylade

Wat een pijnlijke woorden voor een vriend die van je houdt!
Herpak je; laten we waardig sterven:
beledig in je extreme razernij niet langer
de goden, Pylade en jezelf.
Als de dood voor ons onontkoombaar is,
welke zinloze angst doet jou verbleken voor mij?
Ik ben niet zo beklagenswaardig,
want ik sterf dicht bij jou.

ARIA

Samen sinds onze prilste jeugd,
hadden wij slechts één verlangen;
ach, mijn hart verheugt zich al van tevoren
op de slag die ons zal verenigen.
Het lot laat ons samen sterven,
verwijt het zijn wreedheid niet:
de dood is juist een gunst,
want het graf brengt ons weer samen.

TWEEDE TAFEREEL

Oreste en Pylade, een dienaar van het heiligdom, de wachters van de tempel.

RECITATIEF

— Dienaar

Ongelukkige vreemdelingen, we moeten u scheiden.
(*tot Pylade*)
Volg mij!

— Pylade en Oreste

Grote goden! Wat voor een bevel is dit, barbaar?

— Oreste

(tot Pylade)

Neen, laat mij niet alleen, mijn enige en trouwe vriend!

— Pylade en Oreste

(tot de wachters)

Wreeddaards! Moeten we jullie dan smeken?

Bespoedig de dood die men ons bereidt,

maar laat ons samen sterven.

Uw zwaarden, uw brandstapels zijn honderdmaal minder erg dan het ogenblik dat ons scheidt!

— Dienaar

Ik gehoorzaam onze wetten en onze goden.

(tot de wachters)

Breng hem weg!

— Oreste

Stop!

— Pylade

(maakt zich moeizaam uit Orestes armen los)

Helaas!

— Oreste

Wrede monsters!

(Pylade, de dienaar van het heiligdom en de wachters vertrekken.)

Men rukt je weg, helaas! Pylade is gestorven voor mij...

DERDE TAFEREEL

Oreste alleen.

RECITATIEF

— Oreste

Goden, beschermers van deze verfoeide kusten,

goden, dorstig naar bloed, donder! Donder, verpletter mij!

(Hij valt neer.)

Waar ben ik? Wat is dit voor kalmte,

die volgt op de ontzetting die mij kwelt?

ARIA

Rust keert weer in mijn hart...

Heeft mijn rampspoed dan de hemelse toorn verzadigd?

Ik heb het einde van mijn beproevingen bereikt.

Laten jullie Oreste, de moedermoedenaar, op adem komen,

rechtvaardige goden, wraakzuchtige hemel?

(Hij slaapt in, overmand door uitputting.)

VIERDE TAFEREEL

Oreste, de Eumeniden.

De Eumeniden treden naar voren en gaan rond Oreste staan. De

enen voeren rond hem een pantomime van angst op; de anderen

spreken tot hem. Gedurende het hele tafereel is Oreste buiten

bewustzijn.

KOOR

— Koor der Eumeniden

Laten we de natuur en de vertoornde goden wreken,

Laten we kwellingen beramen... hij heeft zijn moeder gedood.

— Oreste

Ach!

— Koor der Eumeniden

Geen genade! Hij heeft zijn moeder gedood.
Laten we de natuur en de vertoornde goden wreken!

— Oreste

Ach, wat een kwellingen!

— Koor der Eumeniden

Ze zijn nog te mild.
Laten we de natuur en de vertoornde goden wreken,
hij heeft zijn moeder gedood!
*(De schim van Clytemnestre verschijnt temidden van de Furiën en
verdwijnt onmiddellijk weer.)*

— Oreste

Een schim! Ach!

— Koor der Eumeniden

Geen genade! Hij heeft zijn moeder gedood.

— Oreste

Heb medelijden!

— Koor der Eumeniden

Medelijden? Het monster, hij heeft zijn moeder gedood!
Laten we de natuur en de vertoornde goden wreken!

— Oreste

Ach, wat een kwellingen!
Heb medelijden!

— Koor der Eumeniden

Laten we, als dit kan, zijn moordende razernij evenaren;
voor deze afschuwelijke misdaad kan men niet genoeg boeten!
Er is geen boetedoening voor uw vergrijp!

— Oreste

Heb medelijden, wrede goden!

VIJFDE TAFEREEL

Oreste, Iphigénie, de priesteressen.

*De deuren van het vertrek gaan open; de priesteressen verschijnen;
de Furiën verdwijnen ongemerkt.*

RECITATIEF

— Oreste

(Hij merkt Iphigénie op.)
Mijn moeder! Hemel!

— Iphigénie

Ik zie de totale ontzetting
die mijn aanwezigheid u inboezemt;
maar als u in het diepst van mijn hart
zou kunnen kijken, ongelukkige vreemdeling,
zou u mijn lot evenveel beklagen als ik u.

— Oreste

(terzijde)
Dat gezicht! Wat een verbazende gelijkenis!

— Iphigénie

(tot de priesteressen)
Maak zijn boeien los.
(tot Oreste)
Waar werd u geboren?
Wat kwam u zoeken in deze onherbergzame streken?

— Oreste

Welk zinloos verlangen doet u vragen wie ik ben?

— Iphigénie

Spreek.

— Oreste

(terzijde)
Wat moet ik haar antwoorden? Ach goden!

— Iphigénie

Waarom is uw hart zo bedrukt?

Wat bent u?

— Oreste

Ongelukkig! Dat is alles wat ik u kan zeggen.

— Iphigénie

Antwoord alstublieft: waar komt u vandaan?

Welk geslacht schonk u het leven?

— Oreste

Wilt u dit werkelijk weten? Mycene bracht mij voort.

— Iphigénie

Goden! Wat hoor ik? Ga door!

Vertel ons over het lot van Agamemnon,
en dat van Griekenland!

— Oreste

Agamemnon?

— Iphigénie

Vanwaar komt de smart die u bedrukt?

— Oreste

Agamemnon...

— Iphigénie

Ik zie uw tranen stromen.

— Oreste

... is door een aanverwant om het leven gebracht!

— Iphigénie

(terzijde)

Ik sterf!

— Oreste

(terzijde)

Wie is toch deze vrouw?

— Iphigénie

En welk gruwelijk monster heeft het gewaagd
de hand tegen zo een groot koning te heffen?

— Oreste

In naam van de goden, stel mij geen vragen!

— Iphigénie

In naam van de goden, spreek!

— Oreste

Het verwerpelijke monster is...

— Iphigénie

Ga verder, u doet me huiveren.

— Oreste

... zijn echtgenote.

— Iphigénie

Grote goden! Clytemnestre?

— Oreste

In eigen persoon!

— Koor der priesteressen

Hemel!

— Iphigénie

(bedachtzaam)

En is de opperste gerechtigheid der wraakzuchtige goden
getuige geweest van deze gruweldaad?

— Oreste

Zij heeft deze kunnen bestraffen! Haar zoon...

— Iphigénie
Ach hemel!

— Oreste
... heeft zijn vader gewroken.

— Iphigénie en de priesteressen
Wat een opeenstapeling van misdaad op misdaad!

— Oreste
Wat een vreselijke opeenstapeling van mijn misdaden!

— Iphigénie
En de zoon die de hemelse toorn heeft gediend,
dit noodlottige instrument van de wraak der goden...

— Oreste
Hij heeft de dood gevonden die hij al lang zocht.
Enkel Electre is in Mycene gebleven.
(Lange stilte.)

— Iphigénie
(Ze trekt zich terug aan de zijkant van het toneel.)
Het is voorbij! Al jouw dierbaren zijn gestorven.
Droevig voorgevoel, u hebt mij niet bedrogen.
(tot Oreste)
U kunt gaan, ik weet genoeg.
(Oreste gaat af.)

ZESDE TAFEREEL
Iphigénie, de priesteressen.

RECITATIEF

— Iphigénie
Ach hemel, oorzaak en getuige van mijn kwellingen,
geniet van de rampspoed waarin u mij heeft gestort;
groter kan mijn ellende niet worden.

KOOR

— Koor der priesteressen
Ongelukkig vaderland,
waarmee zo zoete banden
onze ziel nog verbinden,
u bent voor ons verloren.

ARIA EN KOOR

— Iphigénie
Ach, ongelukkige Iphigénie!
Jouw familie is vernietigd!
(tot de priesteressen)
Jullie hebben geen koning meer, ik geen verwanten;
Ween en klaag samen met mij.

— Koor der priesteressen
Laten we samen met haar wenen en klagen.

— Iphigénie
Jullie hebben geen koning meer, ik geen verwanten.

— Koor der priesteressen
Ach, we hadden al onze hoop op Oreste gesteld:
wij hebben alles verloren; er blijft ons geen enkele hoop.

RECITATIEF

— Iphigénie
Laten we samen deze held, die niet meer is, eren;
moge tenminste aan de geest van mijn broer
de laatste eer gebracht worden!
Breng mij de offerschaal,
laten we aan deze zo dierbare schim
de kille eer betuigen die hem toekomt.
(De offerschaal wordt gebracht; het begrafenisritueel begint.)

ARIA EN KOOR

— Koor der priesteressen

Aanschouw deze droevige offergaven,
heilige geesten, treurige schim.
Mogen onze tranen en ons verdriet
doordringen tot de oevers van de onderwereld!

— Iphigénie

Ach mijn broer, verwaardig u
mijn rouwklacht te aanhoren:
Moge het verdriet van uw zuster
tot bij u neerdalen!

DERDE BEDRIJF

Het toneel stelt de kamer van Iphigénie voor.

EERSTE TAFEREEL

Iphigénie, de priesteressen.

RECITATIEF

— Iphigénie

Ik zwicht voor jullie wensen: laten we Electre, mijn zus,
op de hoogte brengen van ons jammerlijk lot:
Één slachtoffer zal ik aan de verschrikkingen
van de dood ontrukken
en zo de natuur zowel als mijn hart dienen...
Helaas, ik kan het niet ontkennen:
voor één van deze ongelukkigen,
door onze barbaarse wetten veroordeeld tot de dood,
voel ik een zeer innig medelijden.
Mijn hart is door een geheime band één met hem...
Oreste zou nu zijn leeftijd hebben...
Deze ongelukkige gevangene doet zijn beeld voor me herleven,
en zijn edele trots neemt zijn trekken aan!

ARIA

Nog steeds koester ik
het beeld dat ik zozeer liefheb.
Mijn ziel wil zich laven
aan de hoop die mij is ontnomen.
Loze en dierbare vervoering!
Laten we een zinloze hersenschim verjagen:
ach, enkel nog in het dodenrijk
kan ik mijn broer terugzien.

TWEEDE TAFEREEL

Iphigénie, de priesteressen, Oreste en Pylade.

RECITATIEF

— Een priesteres

Hier zijn de arme gevangenen.

— Iphigénie

Ga nu, laat mij even met hen alleen!

(De priesteressen gaan af.)

DERDE TAFEREEL

Iphigénie, Oreste en Pylade.

RECITATIEF

— Oreste

(terwijl hij naar Pylade snelt)

Wat een onverwacht geluk!

Ik kan je dan toch een laatste keer omarmen.

— Pylade

Mijn lot is minder zwaar nu ik je terugzie.

— Iphigénie

Hoezeer beroert dit beeld mijn ziel!

Jullie hebben mijn tranen gezien: ik kon ze niet bedwingen.

Helaas, wie zou er geen vergieten bij de woorden
die ik zonet hoorde?

Zelfs al bracht de hemel ons naar deze bloeddorstige kusten,
wij hebben het levenslicht gezien in mildere streken.

En Griekenland is ons vaderland!

— Pylade

Wat? Moeten we door toedoen van een Griekse sterven?

— Iphigénie

Ach, ik zou mijn leven geven om het uwe te redden.

Maar Thoas wil bloed zien: zijn barbaarse vroomheid
zou het kwaad dat men u bereidt
nog verergeren, als ik u beiden uit de boeien zou bevrijden.

TRIO

— Iphigénie

Maar ik zou de barbaarsheid van de tiran om de tuin kunnen leiden,
en één van u het leven redden...

— Pylade en Oreste

Mijn vriend, jij zal leven, jouw leven zal gered worden.

— Iphigénie

Zou ik een dienst mogen vragen aan degene
die zijn leven aan mij zal te danken hebben?

— Pylade en Oreste

Spreek; ik sta in voor zijn dankbaarheid.

— Iphigénie

Net als u werd ik in Argos geboren:

ik heb er nog vrienden.

Zweer mij dat een briefje, in vertrouwen gegeven...

— Pylade en Oreste

De goden zijn mijn getuige, uw wensen zullen vervuld worden!

— Iphigénie

Ik moet dus één van u beiden als slachtoffer kiezen.

Helaas! Waarom kan ik in mijn bezorgdheid
niet aan allebei een gelijke gunst bewijzen!

Eén van u moet sterven.

(terzijde)

Mijn ziel wordt verscheurd!

Maar aangezien de noodlottige keuze onvermijdelijk is,

(tot Oreste)

bent u het die zal vertrekken!

— Oreste

Moet ik vertrekken? En hij sterven?
Ach hemel!

— Iphigénie

Eerbiedig mijn wensen: maak u klaar om af te reizen,
ik zal uw vertrek bespoedigen.
(*Iphigénie gaat af.*)

VIERDE TAFEREEL

Oreste en Pylade.

RECITATIEF

— Pylade

Ach zalig ogenblik! Mijn dood zal dus
het leven van mijn vriend redden!

— Oreste

En ik moet dulden dat het jouwe je wordt ontnomen?
Hou je van mij? Spreek op!

— Pylade

Ach goden, durf je dat vragen?

— Oreste

Hou je van mij?

— Pylade

Wat een woorden! Welke razernij heeft je in haar greep?

— Oreste

Verwerp de keuze van de priesteres!

— Pylade

Haar keuze is mij te dierbaar om eraan te verzaken.

DUET

— Oreste

En jij doet nog alsof je van mij houdt,
terwijl je tegen de zin van de goden, door je leven te offeren...

— Pylade

Zij waken over jouw leven en beschermen het;
ik voer hun hoogste bevel uit.

— Oreste

Wil je nu met deze goden samenspannen
om de rampspoed die ik doorsta nog te verergeren?

— Pylade

Wat vraag je van mij?

— Oreste

Dat je mij laat sterven.

— Pylade

Neen, dat is ijdele hoop!

— Oreste

Oreste smeekt het je!

— Pylade

Wat ben je wreed!

— Oreste en Pylade

Goden, vermurw hem,
geef me mijn vriend terug, moge hij me zijn genade schenken,
moge al mijn bloed u tevredenstellen,
moge het uw hardvochtigheid vermurwen!

RECITATIEF

— Oreste

Wat, kan ik je noodlottige halsstarrigheid niet overwinnen?
Wijst je ziel nog steeds mijn wensen af?
Weet je dan niet dat voor Oreste
het leven een verschrikkelijke straf is?
Weet je dan niet dat aan deze handen van een moedermoordenaar
het bloed kleeft dat ik vergoten heb?
Weet je niet dat de toornige hel
haar zwarte Eumeniden rond mij verzamelt,
opdat ze mij overal zouden achtervolgen?
Kijk, daar zijn ze... Hun handen wapenen zich met slangen!
Waarheen kan ik vluchten?... Ah, Pylade ontvlucht en
verafschuwt mij!
Hij levert mij over aan hun slagen! Hou op... Aaah! Grote goden!
(Hij valt in de armen van Pylade.)

— Pylade

Ken je Pylade die jou smeekt dan niet meer?

— Oreste

(komt tot zichzelf)
Wel, Pylade, ben jij het die moet sterven?

— Pylade

Ach goden, is jullie toorn dan onvermurwbaar?

— Oreste

(terneergeslagen)
Alleen de dood brengt verlossing voor mijn kwellingen.
Mijn uur was dichtbij, Pylade ontnemt het mij.

DUET

— Pylade

Ach, mijn vriend, ik smeed je, heb medelijden;
kan Oreste mij dan, helaas, verkeerd begrijpen?
Laat toch de tranen der vriendschap hem beroeren!

Misschien is je hart niet gesloten voor het mijne.
Deze vriend die je zo dierbaar was,
Pylade ligt aan jouw voeten;
hij bezweert je, smeekt je met aandrang;
laat mij je aan je waanzin ontrukken.
stem in met de keuze van de priesteres,
Geef dan toch toe!

— Oreste

Pylade!

— Pylade

Ach, mijn vriend, ik smeed je, heb medelijden;
kan Oreste mij dan, helaas, verkeerd begrijpen?

— Oreste

Grote goden!

— Pylade

Laat toch de tranen der vriendschap hem beroeren!
Misschien is je hart niet gesloten voor het mijne.

VIJFDE TAFEREEL

Oreste en Pylade, Iphigénie, de priestersessen.

RECITATIEF

— Oreste

(die, in een moment van woede, Pylade overeind trekt)
Ik zal je tegen je wil aan de dood ontrukken!!

— Iphigénie

(tot Pylade)
Ik voel met u mee!
(tot de priestersessen)
Breng hem weg!

— Oreste

Neen, priesteres, stop, uw medelijden misleidt u.

— Iphigénie
Wat zegt u?

— Oreste
Ik ben het die moet sterven.
Mijn vriend zal u helpen.
Laat hem waardig zijn om deze uitzonderlijke dienst te
volbrengen.

— Pylade
Luister niet naar deze wilde zinsverbijstering.

— Iphigénie
(*tot Oreste*)
Blijf leven en bewijs me deze dienst!

— Oreste
Ik kan dit niet zonder een misdaad te begaan.

— Pylade
Wreedaard, welke razernij heeft je in haar greep?

— Iphigénie
Ach, ik voel dat mijn keuze door de goden is opgedragen.

— Oreste
(*snel tot Pylade*)
Het is voorbij... Hier en nu verklaar ik...

— Pylade
Zwijg!

— Oreste
(*tot Iphigénie*)
Wel, u moet weten...

— Pylade
Hou op! Rechtvaardige goden!

— Iphigénie
(*tot Pylade*)
Welke plotse ontzetting maakt zich van u meester?

— Oreste
(*tot Iphigénie*)
Maak bekend dat mijn dood...

— Iphigénie
Neen, reken daar maar niet op:
een onbekende en onweerstaanbare macht
zou op het altaar der goden mijn arm tegenhouden.

DUET

— Oreste
Wat, u bent nog altijd doof voor mijn smeekbeden!
Maar het is vergeefs, ik roep de goden tot getuige;
indien mijn vriend niet ontkomt aan het lot dat men hem bereidt,
zal ik mij voor uw ogen offeren
en al dit bloed waarnaar de hemel dorst, vergieten.

— Iphigénie
Ach goden! Welaan dan, wreedaard, doe wat u zint.

— Oreste
(*snel, tot Pylade*)
Leef, mijn vriend, en wees de priesteres gediensdig;
verzacht het verdriet van een dierbare zusterziel,
en breng haar mijn laatste zuchten.
Vaarwel!
(*Hij gaat af.*)

ZESDE TAFEREEL

Iphigénie, Pylade.

RECITATIEF

— *Iphigénie*

Verleen mij de dienst die u mij beloofd heeft,
aangezien de hemel zich om uw leven bekommert.
Brengt dit bericht naar Griekenland
en zorg dat het in de handen van Electre terechtkomt.

— *Pylade*

Wat hoor ik? Welke band verbindt u met haar?

— *Iphigénie*

Ik heb uw geheim geëerbiedigd; vraag verder niets meer.

— *Pylade*

U zal gehoorzaamd worden,
ik zal uw wensen vervullen, als de hemel het toestaat.
(*Iphigénie gaat af.*)

ZEVENDE TAFEREEL

Pylade alleen.

ARIA

— *Pylade*

Vriendschap, godheid van de verheven zielen,
kom en wapen mijn arm!
Vervul mijn hart met uw hemelse vuur.
Ik zal Oreste redden of anders de dood tegemoet gaan.

VIERDE BEDRIJF

Het toneel stelt het interieur van de tempel van Diane voor. Het standbeeld van de godin staat in het midden op een verhoog; men ziet aan één van de zijkanten het offeraltaar.

EERSTE TAFEREEL

Iphigénie alleen.

RECITATIEF

— *Iphigénie*

Neen, deze verschrikkelijke plicht kan ik niet vervullen.
Zonder twijfel spreekt een god ten gunste van deze Griek:
neen, ik zou niet kunnen instemmen
met het afschuwelijke offer waarvoor mijn ziel vreest!
(*aan de voet van het altaar*)

ARIA

Bevend smeek ik u, onverbiddelijke godin,
vervul mijn hart met wreedheid:
breng de klaaglijke en deerniswekkende
stem van de menselijkheid tot zwijgen!
Helaas, hoe wreed is toch mijn lot?
Als onvrijwillig slachtoffer
van een bloeddorstig priesterschap
gehoorzaam ik, en mijn hart valt ten prooi aan wroeging!

TWEEDE TAFEREEL

Iphigénie, de priesteressen, in hun midden Oreste.

KOOR

— *De priesteressen*

O Diane, wees ons gunstig gezind!
Het slachtoffer is gereed, we zullen het nu offeren!
Moge het bloed dat zal vloeien,
mogen onze tranen uw gerechtigheid verzachten!

RECITATIEF

— Iphigénie

Mijn krachten begeven het, o smartelijk ogenblik!

— Oreste

Dit is het einde van mijn lange lijden.
Moge het ook het einde zijn, grote goden,
van uw wraak!

— Iphigénie

Ach hemel!

— Oreste

Droog de tranen die u vergiet;
beween mijn lot niet,
ik verlang naar de dood:
sla toe!

— Iphigénie

Ach, verberg mij deze gruwelijke deugd.
De goden beschermden uw leven,
maar u zal sterven en u hebt het zelf gewild.

— Oreste

De goden maakten dit voor mij tot een onontkoombare plicht.
Door mijn leven te verlengen
zou u onvrijwillig een misdaad begaan.

— Iphigénie

Een misdaad? Ach, u doden, dat is een misdaad!

— Oreste

Hoezeer beroeren mij deze woorden van spijt!
Hoezeer verzachten zij mijn kwellingen!
Sinds het noodlottige ogenblik... Helaas, zo lang geleden al,
weent niemand meer om mijn ellende.

— Iphigénie

Helaas!

HYMNE

(De priesteressen gaan rond Oreste staan, terwijl ze het volgende koor zingen; ze brengen hem naar het heiligdom, waar ze hem tooien met linten en bloemenslingers.)

— Koor der priesteressen

Kuise dochter van Leto,
luister naar onze gezangen:
mogen onze beden, onze wierook
opstijgen tot aan uw troon!
In de hemel en op aarde
is alles aan uw wetten onderworpen.
Alles wat de Erebus omsluit,
verbleekt van ontzetting bij het horen van uw naam.
[Bij elke gelegenheid vraagt men u om raad,
in vrede, in oorlog.
En de enige verering die in deze streken
gebracht wordt, valt u te beurt.
Kuise dochter van Leto, enz.]
(Nadat Oreste met slingers is getooid, brengt men hem achter het altaar; men verbrandt reukwerk rondom hem, en reinigt hem door water over zijn hoofd te plengen.)

RECITATIEF EN KOOR

— Iphigénie

(nog steeds vooraan op het toneel)
Wat een ogenblik! Machtige goden, kom mij te hulp!
(Vier priesteressen begeleiden Iphigénie naar het altaar.)

— Vier priesteressen

Kom, opperste Priesteres,
volbreng uw verheven taak!

— Iphigénie
(die moeizaam naar het altaar gaat)
Barbaren, hou op, ontzie mijn zwakheid!
(terwijl een priesteres haar het gewijde mes geeft)
Goden, het bloed verstijft in mijn hart.
Ik beef, en mijn verzwakte arm...

— Koor der priesteressen
Sla toe!

— Oreste
Zo stierf jij dus in Aulis,
Iphigénie, mijn lieve zus.

— Iphigénie
Mijn broer! Oreste!

— Koor der priesteressen
(knielen voor hem)
Oreste, onze koning!

— Oreste
Waar ben ik? Kan het zijn...

— Iphigénie
Ja, hij is het, mijn broer.

— Oreste
Mijn zus, Iphigénie! Is zij het, die ik hier zie?

— Iphigénie
Ja, zij is het, door Diane behoed voor de razernij van een vader
en voor de blinde woede van de Grieken!

— Koor der priesteressen
Ja, het is Iphigénie!

— Iphigénie
(werpt zich in de armen van Oreste)
Ach, mijn broer!

— Oreste
Ach, mijn zus, u bent het, heel mijn hart
beaamt het!

— Iphigénie
Ach, mijn broer, mijn dierbare Oreste!

— Oreste
Wat, kan u van mij houden, verafschuwt u mij niet?

ARIA

— Iphigénie
Laten we deze noodlottige herinnering achter ons laten,
laat mij de overmaat van mijn geluk smaken!
Zonder je te kennen, droeg ik je reeds in mijn hart.
De hemel en de goden vroeg ik om mijn broer...
En hier is hij, ik houd hem in mijn armen!...
Maar wat zie ik?

[DERDE TAFEREEL
De vorigen, een Griekse vrouw.

ARIA EN KOOR

— Griekse vrouw
Beef, het geheim is ontdekt!
De tiran begeeft zich hierheen,
hij weet dat één van de gevangenen, bestemd voor het offer,
door u werd gered en ver hiervandaan vlucht.
De tiran is woedend
en komt dadelijk het offer van de andere bespoedigen.

— Koor der priesteressen
Grote goden, kom ons te hulp!

RECITATIEF

— Iphigénie

Hij zal dit afschuwelijke, goddeloze offer niet voltrekken!

(tot de priesteressen)

Red jullie koning van Thoas' razernij!

Hij stamt van het bloed der goden:

(Ze plaatst Oreste onder de bescherming van het heiligdom.)

zij zullen zijn leven verdedigen!]

VIERDE TAFEREEL

Thoas, officieren van zijn wacht, de vorigen.,

FINALE EN RECITATIEF

— Thoas

(tot Iphigénie)

Uw misdadig plan is ontdekt.

U hebt de goden bedrogen en mijn ondergang beraamd.

Het wordt tijd uw duistere trouweloosheid te bestraffen.

Het wordt tijd dat de hemel genoegdoening krijgt.

Offer deze gevangene, hij moet met zijn bloed boeten

voor uw vermetelheid en uw misdaad!

— Iphigénie

Hoe durft u dit voorstellen, barbaar?

— Thoas

(tot Iphigénie)

Gehoorzaam de goden.

(tot de priesteressen)

De hemel spreekt, het is genoeg!

— Koor der priesteressen

Red ons, rechtvaardige goden, van de verschrikkingen

die ons te wachten staan!

— Thoas

Wachters, help mij! Grijp hen!

— Iphigénie

Ach hemel, hoe durft u!

— Thoas

Sleur hem naar het altaar!

— Iphigénie

(werpt zich voor de wachters)

Wreeddaard, hij is mijn broer.

— Thoas

Uw broer!

— Oreste

Ja, ik ben Oreste.

— Iphigénie

Hij is mijn broer en mijn koning, de zoon van Agamemnon.

— Thoas

Dood hem, wie hij ook moge zijn!

— Iphigénie

(tot de wachters)

Kom niet dichterbij!

(tot de priesteressen)

En jullie, verdedig jullie meester!

(De priesteressen vormen een halve kring en plaatsen Oreste in het heiligdom tussen hen in.)

— Thoas

(tot de wachters die aarzelen)

Lafaards! Deinzen jullie terug uit schrik...?

Voor de ogen van de godin

zal ik zelf het offer voltrekken,

van het slachtoffer én van de priesteres!

— Oreste
Haar offeren? Mijn zus?
(Men hoort veel lawaai achter het toneel.)

— Thoas
Ja, ik moet haar en heel haar geslacht straffen!

VIJFDE TAFEREEL

Pylade, een groep Grieken, de vorigen.

RECITATIEF EN KOOR

— Pylade
(komt snel binnen en slaat Thoas neer)
U bent het die moet sterven!

— De wachters van de koning
Laten we het bloed van onze koning wreken! Dood hen!

— Iphigénie en de priesteressen
Grote goden, red mijn/haar broer.

— Pylade
Heb moed, vrienden, en volg mij!

— Oreste
Pylade! O mijn beschermgod!

— Pylade
O mijn enige vriend!

— Iphigénie en de priesteressen
Grote goden, help ons, red mijn/haar broer!

— Koor der Grieken
Laten we dit gehate volk
tot de laatste man uitroeien;
laten we de wraak van de hemel dienen,

en deze plaats zuiveren,
in naam van Pylade en Oreste!

— De wachters van de koning
Laten we van deze noodlottige plaats vluchten,
weg van hier, ontwijk hun slagen,
de goden staan aan de zijde van Oreste!

ZESDE TAFEREEL

De vorigen, Diane.
Diane daalt neer in een wolk, temidden van de vechtenden. De Scythen en de Grieken vallen op hun knieën bij het horen van de stem van de godin. Iphigénie en de priesteressen heffen de handen naar haar op.

RECITATIEF

— Diane
Hou op! Luister naar mijn eeuwige bevelen...
Scythen, geef de Grieken mijn standbeelden terug!
Al te lang hebben jullie in deze woeste contreien
mijn cultus onteerd en mijn altaren bezoedeld.
(tot Oreste)
Ik waak over uw lot,
Oreste, uw berouw zal uw misdaden uitwissen.
Mycene wacht op zijn koning, heers er in vrede
en breng Iphigénie terug naar het verbaasde Griekenland.
(Diane stijgt weer op naar de hemelen.)

ZEVENDE TAFEREEL

De vorigen, zonder Diane.

RECITATIEF

— Pylade
Jouw zus! Wat heb ik gehoord?

— Oreste
Deel in mijn geluk!

ARIA

Leer in dit lieve wezen,
aan wie ik mijn leven verschuldigd ben,
en wier tedere genegenheid
haar dierbaar maakte aan mijn hart,
mijn zus Iphigénie kennen!

KOOR

— De priesteressen, de Grieken en de Scythen
De goden, zo lange tijd vertoornd,
hebben hun orakels vervuld;
we hoeven geen hindernissen meer te vrezen,
een stralender dag breekt voor ons aan!
Een zoete en diepe vrede
heerst over de boezem van de golven.
De zee, de aarde en de hemelen –
alles is onze beden gunstig gezind.

EINDE

Ce livret accompagne le programme d'*Iphigénie en Aulide*
& *Iphigénie en Tauride*, décembre 2009.
Dit libretto vergezelt het programmaboek van Iphigénie en Aulide
& *Iphigénie en Tauride, december 2009.*

